

Kystplan AS

Varsel om oppstart av reguleringsplan for Gjelhaugen på Kråkvåg 59/41 m.fl., Ørland kommune. Riksantikvarens innspill

Vi viser til oversendelse til Sør-Trøndelag fylkeskommune av 26.10.2012 med varsel om oppstart av planarbeid for ovennevnte. Vi viser også til befaring 27.11.2012.

Normalt skal fylkeskommunen innarbeide innspill fra øvrige deler av kulturminneforvaltningen i sitt tilsvarende svar til varsel om oppstart av planarbeid. I denne saken har fylkeskommunen allerede sendt sitt innspill, og etter avtale med dem sender derfor Riksantikvaren her sine merknader direkte til dere. I forbindelse med eventuelt offentlig ettersyn for en reguleringsplan, vil kulturminneforvaltningens merknader sendes samlet fra fylkeskommunen.

Riksantikvarens merknader er knyttet opp til den middelalderiske gravplassen på Gjelhaugen, som er Riksantikvarens ansvarsområde iht. forskrifter til kulturminneloven.

Automatisk fredet kulturminne som berøres av planen

Ved Kirkvika på Kråkvåg ligger en gravplass som antas å stamme fra middelalderen. Gravplassen er omkranset av en lav, overvokst mur med ytre mål ca. 16 x 21 m. Gravplassen er beskrevet av Theodor Petersen ved DKNVS i 1917. I 1970 ble det påvist deler av seks skjeletter i forbindelse med at en hytte ble satt opp innenfor gravplassen. I 1985 ble det foretatt en mindre arkeologisk undersøkelse. Det ble da påvist flere graver. Tradisjonen på stedet hevder at en gruppe sjøfarere som døde på øya under Svartedauden skal være de første som ble gravlagt her, men gravplassens alder er ikke vitenskapelig dokumentert. Kråkvåg har imidlertid vært en viktig havn for trafikken langs kysten og i forbindelse med varetransport til Trondheim i middelalderen. Flere skriftlige kilder omtaler øya, og det antas at kongemakten tidlig etablerte seg med kontroll over skipsfarten her. Det kan på denne bakgrunn ha vært behov for en gravplass.

Nærmere om planforslaget

Planutkastet skisserer bruk av området til hyttetomter, boligtomter, friområder og LNF-område. Det er på dette stadiet ikke utarbeidet plankart eller bestemmelser. Den middelalderiske gravplassen ligger i sin helhet innenfor planområdet. Ved befaring ble

det opplyst at adkomst til hytte- og boligfelt merket 3 på det håndtegnede kartet som var vedlagt oversendelsen til fylkeskommunen, er planlagt like øst for gravplassen. Flere hytter og én bolig er planlagt på østsiden av denne veien. En alternativ løsning vil være å forlenge den eksisterende veien inn til det eksisterende hyttefeltet slik at adkomst til den nye bebyggelsen kommer nordfra.

Riksantikvarens foreløpige vurdering av tiltakene

Automatisk fredete kulturminner er svært sårbare - ikke bare for direkte inngrep, men også for endringer i omgivelsene. En sentral problemstilling er derfor om tiltak inntil gravplassen og i nærområdene vil medføre fare for at kulturminnet blir skadet eller om tiltaket kan virke utilbørlig skjemmende, jf. kulturminneloven § 3. Det er planlagt hytte- og boligtomter med adkomstvei svært nært gravplassen.

Det er Riksantikvarens vurdering at det vil være mulig å oppføre ny bebyggelse på høydedraget øst for gravplassen uten at dette medfører utilbørlig skjemming, så lenge bebyggelsen legges i terrenget på en måte som hindrer at den blir for dominerende og med god avstand til gravplassen. Gravplassens opprinnelige landskapskontekst er allerede svært utvisket i forbindelse med tidligere tiltak i området. Det er blant annet oppført to hytter innenfor selve kulturminnet og flere hytter i nærheten. Det er også demmet opp slik at strandlinjen som opprinnelig lå like ved gravplassen, nå ligger omtrent to hundre meter unna.

Når det gjelder ny adkomstvei til den planlagte bebyggelsen, vurderer vi at det kan være mulig å få dette til uten at det påvirker gravplassen på en utilbørlig måte. Dette er det imidlertid ikke mulig å ta endelig standpunkt til før det er utredet nærmere hvilke inngrep i terrenget som er nødvendig for å få det til og hvordan veien blir liggende i landskapet. Vi ber om at alternativet med adkomst fra nord også blir synliggjort slik at det er mulig å veie de to alternativene opp mot hverandre. Det er helt avgjørende at tiltakene ikke kommer i direkte berøring med gravplassen eller dens sikringsone.

Hensynssone

Det foreligger på dette stadiet i reguleringsplanarbeidet ingen bestemmelser. For å sikre et godt vern av den middelalderske gravplassen, må den avmerkes som hensynssone d), sosikode 730, etter plan- og bygningsloven § 12-6 jf. § 11-8. Kulturminnets grenser skal legges inn i reguleringskartet med en sikringsone på 5 meter omkring. Grensene og sikringssonen går fram av kulturminnedatabasen Askeladden, id 60180. Det skal også knyttes en bestemmelse til hensynssonen som gjør rede for kulturminnets juridiske status, hvilke vilkår som gjelder for tiltak som er i tråd med planen samt hvordan tiltak som ikke er i tråd med planen skal behandles. Vi foreslår følgende tekst:

«Hensynssone d) automatisk fredet kulturminne: gravplass fra middelalderen. Alle inngrep i grunnen, eller andre tiltak som kan virke inn på det automatisk fredete kulturminnet, er forbudt uten dispensasjon fra kulturminneloven. Eventuell søknad om tillatelse til inngrep i det automatisk fredete kulturminnet eller tiltak som kan ha innvirkning på kulturminnet, skal sendes Riksantikvaren i god tid før arbeidet er planlagt igangsatt.»

Riksantikvaren vil komme med en endelig uttalelse til planforslaget når det legges ut til høring.

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Vennlig hilsen

Margrethe Ø. Tviberg(e.f.)
seksjonssjef

Sissel Ramstad Skoglund
seniorrådgiver

Kopi til: Sør-Trøndelag fylkeskommune, Postboks 2350, Sluppen, 7004 Trondheim